

Ціна 10 коп.

БІБЛІОТЕКА

№ 178

ПЕРЦЯ

ЮРІЙ ІВАКІН

ПЕ

РЕ

СМІ

ЖИ

Юрій ІВАКІН

ІЛЮСТРАЦІЇ ТА ДРУЖНІ ШАРЖІ
А. АРУТЮНЯНЦА

«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1973

З М І С Т

П Е Р С О Н А Л І І

Іван Багмут. Найновіші пригоди kota Лапченка	5
Іван Драч. «Боже мій, боже!..»	9
Микола Зарудний. Веселка над весіллям	10
Василь Земляк. Вавілонські бувальщини	15
Світлана Йовенко. Нестерпність краси	19
Володимир Кисельов. Повість про роман	21
Костянтин Кудієвський. Синя пісня синіх морів	24
Дмитро Луценко. Романс на патефоні	26
Репліка на рядки Бориса Олійника	27
Олександр Підсуха. Мінівірші про мовчання	29
Натан Рибак. Ефект дистанції	30
Микола Руденко. ЕДЕМ	33
Іван Сенченко. Солом'янські ідилії	36
Григор Тютюнник. Очі — божі колодязі	39
Роман Чумак. Гей-гей!..	41
Василь Швець. Мрії	43
Володимир Яворівський. Поцілунки, а ще й крапки	46

П Р О П О П А Т А Й О Г О С О Б А К У

Остап Вишня. Є ще таке село!..	48
Юрій Збанацький. «Німецька вівчарка»	50
Фелір Маківчук. Здоровенькі були!	54

2×2=?

Олександр Левада. Фауст і чернець	57
Василь Минко. Називаючи й не називаючи...	60
Петро Скунець. Кам'яний вік	63

Юрій Івакін
Дружній шарж.

Іван Багмут

НАЙНОВІШІ ПРИГОДИ
КОТА ЛАПЧЕНКА

Може декому видасться дивним, але я, кіт Лапченко, не звик до солодкого життя, і вже через тиждень утік від свого благодійника і літературного батька — письменника НН. Річ у тому, що мій господар був завзятий рибалка і дуже любляв пригощати гостей риб'ячими стравами й розповідями про свої рибальські пригоди. І якщо гості після двох-трьох таких розповідей ввічливо прощалися з господарем, то мені, безсловесній тварині, доводилося вислуховувати ці історії з ранку до вечора.

— Запам'ятай, Лапченку, — казав мій Письменник, коли я намагався перевести розмову на літературні теми, — рибальські пригоди ще нікому й ніколи не зіпсували письменницької кар'єри. А літературні балачки покинь, якщо хочеш, щоб тебе друкували...

Але мені, молодому талановитому коту-початківцю, від тих жирних риб'ячих страв й іхтіологічних розмов ставало тоскно. Я мріяв про романтику полювання на мишей, про захоплюючі літературні бої. І коли почув, що в одному столичному видавництві є вакантна ставка кота-мишолова, я негайно запропонував свої послуги.

Так почалася нова сторінка мого глибоко повчального життя.

— У нашому видавництві,— пояснив мені директор у перший день моєї роботи,— склалася загрозлива ситуація. Чомусь розплодилася сила-силенна мишей. Твоє завдання, Лапченку, рятувати рукописи від гризунів.

Мурчанням я висловив згоду.

Тут директор поглянув у вікно і сказав: «Ось іде один з наших авторів, рукописи якого смакують миші. Він знаменитий тим, що пише найгірші вірші в республіці. Ніхто краще від нього не вміє писати таких пустих, таких банальних поезій. Але ми його видаємо й будемо видавати!»

Сказавши ці слова, директор майже з викликом подивився на мене. Я обурено заричав.

— Ти, Лапченко, хочеш запитати — чому? — посміхнувся мій співбесідник.— По-перше, тому, що ми цього автора вже багато разів видавали. Отже, треба бути послідовними. По-друге, ще не було випадку, щоб він будь-якими засобами не проштовхнув у друк свої вірші. Тому краще не псувати собі і йому нерви й відразу погодитись на видання. Нарешті, повір мені, всі його віршики — цілком безневинні: їх все одно ніхто не читає. А якщо прочитає, нічого страшного не станеться — вони не залишать сліду в пам'яті читача...

Згодом я ознайомився з рукописами поета і, скажу одверто, відчув до нього щиру симпатію. З свого життєвого досвіду я переконався, що людина здебільшого приховує погане, і в цьому люди вельми схожі на котів, які зробивши шкоду, удають, що це зробили не вони. Тим часом цей поет не ховає від загалу свої погані вірші, а сміливо друкує

їх, наражаючись на глум легковажних критиків. Така мужність і щирість безперечно заслуговують на повагу.

Не буду розповідати про свою самовіддану боротьбу з мишами на літературному фронті. Але розповім чому я, зрештою, покинув відповідальну посаду видавничого кота-мишолова.

Не відразу я звернув увагу, що миші полюбляють твори переважно слабенькі й посередні, а рукописи талановиті й оригінальні чомусь оминають.

«Які примітивні літературно-гастрономічні смаки у видавничих мишей! — подумав я.— Яка низька професійна кваліфікація!» Та скоро збагнув, що це зовсім не так. Адже твори пересічні, епігонські, штаповані мишам значно легше перетравлювати, а на творах талановитих можна поламати зуби й зіпсувати шлунок. «Отже миші виконують у видавництві асенізаційну функцію! Отже вони тут — корисні тварини!» — здогадався я й прийшов до висновку, що моя посада у видавництві зайва. Того ж дня я подав заяву про звільнення за власним бажанням.

Іван Драч.

Іван Драч

«БОЖЕ МІЙ, БОЖЕ!..»

«Бог був справжнім марксистом»
(І. Драч. «Бог»).

Бог у бога не вірив.

Бог почитував «Філософський словник», заглядав у Фейербаха і полюбляв перегортати старі комплекти «Войовничого безвірника».

Якось він наказав повикидати з божої кімнати свої портрети, понавішувані підлабузниками.

— Це ж суще безглуздя,— обурювався він,— вішати портрети неіснуючих осіб! Хіба я — є? Хіба я позував отим халтурникам?

Бог себе хитромудро стверджував, заперечуючи.

Бо який би з нього був бог, якби він повірив у те, що існує?

Адже він був розумний бог,
освічений бог,
бог-інтелектуал,
модерний бог-діалектик.

Микола Зарудний
ВЕСЕЛКА НАД ВЕСІЛЛЯМ

Д і я I

Недобудована двоповерхова дача. Біля дачі Сторчак і Качан.

Сторчак. Розвал колгоспної дисципліни — раз! Підрив авторитету — два! Правий і «лівий» ревізйонізм моїх керівних вказівок — три! Викликати сюди Романа!

Качан. Бузде! Буде зделано, товаришу районний голова! Ось він іде — Роман. *(До Романа)*. Поясни, Романе, з усією конкретністю, чому твоя бригада зриває будівництво відповідального спецоб'єкту?

Роман. Категорично заявляю: колгоспники вважають ваше розпорядження за незаконне.

Качан *(грізно)*. Хто сказав, що будівництво дачі керівному товаришу Сторчаку — незаконне?!

Роман. Народ сказав. Народ — він проти порушення артільного статуту і партійних норм. Народ будуватиме комунізм, а не приватні дачі!

Сторчак. Диви який! Демократ. Ну поговори, поговори ще мені!

Роман *(спокійно)*. Народ каже: от повернеться з відпустки товариш Бондар, і тоді декому не минути лиха...

Сторчак. Не повернеться товариш Бондар. Нашого дорогого товариша Бондаря висунуто на роботу в область. Замість його тепер буду я! Качане!

Качан *(виструнчився)*. Що накажете? Бузде!

Сторчак. Сьогодні ж скликати збори і виключити Романа з партії за вихватки і підрив. За нігілізм і модернізм...

Качан. Бузде!

Д і я II

Садок вишневий коло хати. Хрущі над вишнями гудуть. Ніч така місячна, зоряна, ясна. Видно, хоч голки збирай, як під деревом стоять Роман і Ярина.

Ярина *(цілує Романа)*. Чи скоро вже наше весілля, любчику?

Роман. Яке може бути весілля, Ярино, коли мене виключено з партії?

Ярина. Що ж далі буде?

Роман *(упевнено)*. От приїде товариш Бондар...

Ярина *(замріяно)*. І ми запросимо його на весілля!..

Роман. Категорично запросимо. *(Замріяно)*. І буде у нас весілля, як у п'єсах кращих українських драматургів...

Ярина *(розчулено цілує Романа)*. Ой! Якби я зараз піднялась на вершину Володимирської гірки, то крикнула б на увесь світ: «Люди, я кохаю, я хочу, щоб вам снилися квіти, квіти, квіти!..»

Роман. Май терпець зачекати до фіналу, коли повернеться товариш Бондар... Ми справимо весілля й поїдемо до Києва. І там на Володимирській гірці крикнемо одностайно і одноголосно...

Ярина. «Кохаю!»...

Д і я ІІІ

Картина перша.

Кімната в будинку Качана. На столі натюрморт: пляшки і закуски.

К а ч а н. Доповідаю секретні відомості: Роман організовує колективку...

Сторчак. Ну він дограється! Слухай директиву: Романа — знешкодити! Вигнати з колгоспу! Ні, краще — заарештувати!

К а ч а н. Бузде! *(по паузі — злякано)*. А як?

Сторчак. Пиши заяву прокурору. Пункт перший. Роман потяг з поля мішок кукурудзи. Пункт другий. Варить самогон до весілля. Мало? Додай ще пункт третій: сколочує групу ворожого призначення.

К а ч а н. Бузде! А як приїде товариш Бондар? *(У тривожній задумі чухає потилицю)*.

Картина друга.

За весільним столом біля хати Романа передовики виробництва, новатори, раціоналізатори, учасники художньої самодіяльності, мудрі діди, вродливі дівчата та інші представники сільської інтелігенції.

Я р и н а *(схвильовано)*. Час уже починати весілля, Романе...

Р о м а н. От приїде товариш Бондар...

Г о с т і *(нетерпляче)*. Гірко! Гірко!

З'являються Сторчак і Качан.

Сторчак *(зловтішно)*. Зараз йому буде гірко!.. Ану, Романе, збирайся до казенного дому. Ось тобі повістка з прокуратури!

Німа сцена.

Микола Зарудний.

Роман (упевнено). Правда все одно категорично перемаже. Ось приїде товариш Бондар...

Качан. Не приїде. Ану поспішай: п'ять хвилин на збори!..

Чути як за сценою зупинились якісь автомашини. На подвір'я заходить група людей.

Усі присутні (хором). Товаришу Бондар! Ура!

Бондар. Здрастуйте, товариші колгоспники! Дозвольте перше ніж перейти до урочистої частини розв'язати деякі організаційні питання. Читайте, товаришу прокуроре!

Прокурор (читає). За порушення радянських законів, за наклепи і окозамилування...

Качан. Правильно! У тюрягу Романа!

Прокурор. ...Громадянин Сторчак Агапій Агапійович притягається до кримінальної відповідальності...

Качан. Правильно! Бузде!

Прокурор. І ви з ним разом, громадянине Качан.

Всі. Ура!

Бондар. Є така думка, друзі, рекомендувати на голову райвиконкому товариша Романа, а дачу передати під дитсадок.

Всі. Ура!

Бондар. А тепер оголошую весілля відкритим!..

Сяє веселка. Лунають вигуки «гірко!» та інші задушевні мелодії. Гучномовець транслює уривки з п'єс Миколи Зарудного.

Завіса.

Василь Земляк

ВАВІЛОНСЬКІ БУВАЛЬЩИНИ

Наш старенький Вавілон — це не той Вавілон, який — Вавілон, а той, що розсипав свої хатки над річкою Чебрець на Поділлі. Багатовчені кандидати історичних наук переказують: колись у прапрадавні часи тут селилися номади, друїди і троглодити. Номади любилися з місцевими наядами, друїди — з дріадами, а троглодити — з трембітами (на мій погляд, тут якась логічна неув'язка: з трембітами могли любитися хіба що тромбони, а не троглодити. — Авт.). Від їхніх нащадків і пішли предки стожильного люду вавілонського.

Але почнемо з малого, сподіваючись довести свій літопис до великого, пам'ятаючи, проте, що від великого до смішного — один крок, як, до речі, й навпаки, що пояснив мені знаменитий вавілонський мудрець цап Фабіян через свого тезку й хазяїна, такого ж славетного мудреця, як і він сам, хоч і не цапа, а чоловіка, тутешнього трунаря Фабіяна.

Що не кажіть, а найспокусливішою жінкою у Вавілоні п'ятдесят років тому була Мальва. Сам товариш Соснін, що часом дивував вавілонян загадковими сентенціями, назвав Мальву талановитою українською варіацією на фламандську тему. До революції Мальва, розповідають, досить активно відьмувала, навіть зажила неабиякого авторитету на Лисій горі під Києвом, але, коли 1919 р. товариш Соснін організував у Вавілоні комуну, усвідомила свої помилки й подала заяву до комуні.

Прийняти її чи ні, мали вирішити загальні збори комунарів.

То вже достеменний факт, що в канун комунівських зборів завидючий і злостивий Явтушок майже опівночі повертався напідпитку додому й присів у нагальній справі під кущиком, якраз навпроти Мальвиної хати. Присівши, Явтушок звично підняв очі догори і раптом у місячному сяйві уздрів картину, яка вразила його в самісіньке серце: з коми на вилетіла верхи на цапові Фабіянні сліпуче гола, невимовно зваблива Мальва, а слідом за нею філософ-трунар охляп на рогаці. Трунар прицьохнув батіжком, і вони вимчали на вуличку на такому граціозі, що Явтушок, не стримавши буйних емоцій, гепнувся горілиць неозброєним тілом у кропиву. Здаля почувся мстивий смішок Мальви, розбишацький свист трунаря й саркастичне мекання цапа...

Прокинувшись ранком на місці події, Явтушок голосно вилаявся й побіг до сільради.

А увечері відбулися химерні, сповнені несподіванок комунівські збори. Несподіванки почалися з того, що начміліції Пилип Македонський зачитав протокол свідчень Явтушка про події минулої ночі. На іронічні репліки товариша Сосніна начміліції спокійно відповів чи не так: «Громадянин Явтушок може щось і перебільшив через свою неписьменність, бо, звичайно, буржуазних гімназій не кінчав, як дехто з присутніх, але диму без вогню не буває. Людям з темним ідеалістичним минулим, що своїми підозрілими польотами на шабаш і досі ллють воду на млин Антанти та заохочують до цього інших, не місце в залізних шерегах комунарів!»

Другою несподіванкою було те, що Пилипа Ма-

Василь Земляк.

кедонського дружно підтримали комунівські жінки. А третьою — виступ твердокам'яного комунара Клима Синиці. Клим вибачився перед Мальвою, але просив її задля блага комуні взяти назад свою заяву. «Мальва — небезпечно вродлива жінка, — щиросердо пояснив він зборам. — Через неї поб'ються наші чоловіки, жінки пересваряться, а комуна розвалиться».

Мальва, вільна, хтива, наятрена нічною їздою на цапові, неймовірною їздою, що може тільки наснилася Явтушкові та авторові повісті, гірко плакала в душі, а вголос засміялася та пішла геть...

Аж ось і остання несподіванка: на збори приїхали чекісти й прилюдно заарештували начміліці Пилипа Македонського. Виявилося, він тільки видавав себе за Пилипа, а насправді був Олександр Македонський, джура отамана Григор'єва, давно розшукуваний ЧК.

Світлана Йовенко

НЕСТЕРПНІСТЬ КРАСИ

(автопортрет)

«Поглядом ікони
передчувала музику — свій бич —
і божеволіла».

«Списи творили лет у вертикаль»

«І, стишена, несла я свої очі»

(Світлана Йовенко).

Там я творила лет у вертикаль,
ішла в zenit, сягала апогея
і падала зорею на алеї.
Там, зневажаючи горизонталь,
творила лет. Творила вертикаль.

Отам був віршопад — як зорепад.
Там червень обернувся в білі ночі.
Там, стишена, несла я свої очі
в руках, як двох намоклих цуценят.
Там починався тихий віршопад.

Катована нестерпністю краси,
там плакала ахматово й світанно,
і хтось питав: «Ти світ чи лань, Світлано?»
колінкував безтямно і просивсь,
замучений нестерпністю краси,

у згубу губ, в Світландію очей.
в смарагди серця, у колін канцони...
Там божеволіла. Там поглядом ікони
передчувала безум тих ночей
у згубі губ, в Світландії очей.

Там не ставало глуздові снаги.
Там алеуткою алей по тих алеях
духмяністю очей леліїла лілеї.
Там безум мій виходив з берегів,
бо неставало глуздові снаги.

Там бив тамтам. Там був гіпопотам.
Там Том в тамтам: «Там-там!»

Віч-на-віч з вічністю, з собою тет-а-тет
там я творила свій автопортрет.

Володимир Кисельов

ПОВІСТЬ ПРО РОМАН

Після роботи біля прохідної на мене чекав Віля.
— Слухай,— сказав він, навіть не привітавшись.— Є класна пропозиція: давай, Романе, напишемо роман! Ще Епиктет говорив, що література — справа приємна богам.

— Приєднуюсь до думки Епиктета,— відповів я.— Проте твоя пропозиція здається мені аж надто зухвалою. Романи пишуть письменники. До того ж я зараз відшачив півтори зміни і втомився як собака.

— Пусте! — посміхнувся Віля.— Письменник у суспільстві з філософського погляду тільки окремий випадок неписьменника. Це справедливо зауважив ще князь Потьомкін Таврійський у розмові з Веніаміном Франкліном 27 липня 1781 року. А ми з тобою живемо в епоху науково-технічної революції.

У Вілі поворот думки — як на слаломі.

— Стривай, здивувався я.— Який зв'язок між науково-технічною революцією і літературою?

Віля зрадів так, ніби все життя чекав від мене на це запитання.

— Найбезпосередніший. Передусім умовимось, що таке література. Ще Сенека казав: «Література — це сукупність літературних творів, які в свою чергу є сукупністю слів, розміщених в певному порядку». Отже, в принципі кожна людина, комбінуючи мільйони разів слова, має шанси написати «Гамлета». Але, як слушно висловився Хілон Лаке-

демонянин, не бажай неможливого. Та якщо ми візьмемо в співавтори кібернетичну машину...

— Вона напише геніальний роман?

— Не вона, а ми з нею. Ми запрограмуємо твір, а все інше — справа техніки. Тобто кібера. Час уже зрозуміти, що в епоху науково-технічної революції письменник — це передусім програміст. Літературу треба перевести на рейки сучасного високопродуктивного індустріального виробництва... Хто — за, хто — проти?

Я був — за і додав, що до цієї корисної справи варто залучити й Миколу. Треба сказати, що Микола — хлопець-люкс. Технар і поліглот. Працює дворником на вулиці Свердлова, а у вільний від роботи час перекладає на провансальську мову Енциклопедичний словник Брокгауза-Ефрона. І ще мріє перекласти на українську мову перекладну прозу журналу «Всесвіт». А найголовніше — він сконструював із телевізора «КВН» і старого мотора від мотоцикла «Ява» маленький кібер.

І ми почимчикували до Миколи. Вислухавши нас, Микола мовчки закинув мітлу в комору й поставив на стіл півлітра.

— А тепер до роботи! — скомандував Віля. — Записуйте. Жанр — проблемно-виробничо-молодіжний роман. Стиль — за фасоном «Юність». Лексика — індустріально-спортивно-інтелектуальна з колгоспно-фольклорними варіаціями. Сюжет — самовизначення героїв методом спроб і помилок. Думки та ідеї — найпередовіші й найактуальніші. Що ще?

— Треба запрограмувати дійових осіб та виконавців, — нагадав я. — Хай це будуть робітники й

колгоспники, спортсмени й поети, перукарі і циркачі, працівники карного розшуку і академії наук, іноземні делегати, міністри, таксисти, хіппі, зрадливі дружини і вірні десятикласниці...

— Добре було б запрограмувати ще яскраві мовні характеристики, — додав Микола. — Наприклад, хтось видаватиме нагора цитати з античних філософів, інший розмовлятиме прислів'ями, третій весь час розповідатиме анекдоти.

Так ми працювали всю ніч і частину наступного вихідного дня. О 13.15 заклали програму в кібер. Рівно через годину двадцять хвилин, тобто о 14.35 ми тримали в руках уже готовий роман. Швидко. Вигідно. Надійно.

Тепер роман опубліковано. Але Віля невдоволений.

— Розумієте, каже він, — наш прорахунок, що в романі все на своєму місці. Кібер працював надто правильно. Очевидно треба було в ньому щось трохи зіпсувати...

Костянтин Кудієвський
СИНЯ ПІСНЯ СИНІХ МОРІВ

«Синій шовк обкутував жінку, яка тихо йшла по затоці. Сині зірки світилися в її косах, синє сонце сяяло у неї на грудях». «Він умів говорити піднесено про найпростіші речі».

(К. Кудієвський).

Над Тихим океаном віяли пасати і мусони, над Європою скаженів норд-ост, коли в південному містечку Стожарську Микола Лаврухін почув синю як тінь набігаючих хвиль мелодію. Мелодія ширилася, як дощова хмара. Звідки вона прийшла? Може, це сині вітри несли хмару, сіру й важку, як броня лінкора, й захоплено дули в срібні сурми дощу? А може, мелодія народилася в спраглій кохання чистій душі молодого матроса? Коло підніжжя білого маяка Микола побачив на землі рожеву чайку з переламаними крилами. Вона була мертва, як розбита любов. Куди й навіщо летіла чайка? Чого прагнула? Про що думала й мріяла? Чому страждала й загинула? Микола став навколішки й розправив її неживі крила.

— Бідняжка!.. — почув він ніжний, як білий розсип піни, голос.

Микола підвівся. Перед ним стояла молода жінка нездійсненої краси, що приступна тільки втомленій від буднів уяві. Певно, вона була щаслива і тому вродлива. А може, й навпаки — вона була вродлива і тому нещаслива?.. Сині сумні зірки про-

меніли в її очах, синє сонце сяяло у неї на грудях. А може, то світилося серце її?

Коли до нас приходить любов? Вдень? Вночі? Ранком? Уверечі? У липневу спеку чи в квітневу прохолоду? А може, її навіює рибальський вітер-левант? Ці питання не спадали Миколі на думку. Він дивився в журливі очі незнайомки, і йому хотілося солодко плакати. Його серце розбилося об любов, як рожева чайка в норд-ост об маяк.

Він узяв незнайомку за тонку, мов тихі струни дощу, руку. Від надміру щастя паморочилося в голові. Його переповнювала така буйна сила, що йому здавалися тісними навіть широке небо, глибини космосу й роздолля степових виднокраїв. Йому не вистачило б гуркоту всіх морів, океанів і річкових басейнів, щоб висловити свою любов. Вони йшли через завулки, де старі вітри вмирають, не встигнувши доспівати своєї пісні. У ці хвилини він міг би перевернути планету, але знав навіщо і як.

— Ти мене кохаєш? — спитала вона.

— Красиво й завзято! Раз і назавжди! Клянуся румбом вест-тень-зюйд, форштевнем і камбузом!..

Узявшись за руки, вони вийшли на берег. Далеко над виднокраєм танув синій туман, схожий на попіл згорілих райдуг і тютюну «Кепстен». У ревінні шторму тремтіли від вологи захололі віти акацій, від яких віяло зустрічами й поцілунками, і в очах синіх хвиль здригалися сині сльози.

Повні вітри раптом заграли на клавішах усіх тридцяти двох румбів. І тоді Микола знову почув як пливла над морем знайома нерозгадана мелодія. Він зрозумів: то була Синя пісня синіх морів. І море вторило їй рокотом синіх доріг.

Дмитро Луценко
РОМАНС НА ПАТЕФОНІ

Зацвіли каштани,
Зацвіли каштани,
Зацвіли каштани,
Бо прийшла пора.
Дівчина кохана,
Дівчина Оксана
Проліски збира...
Проліски збира...
Проліски збира...

Дівчина кохана,
Ти ж моя Світлана,
Я тебе кохаю
У полоні мрій.
Я тебе кохаю
Сам чому не знаю.
Про любов співаю:
Ти ж мене зігрій,
Ласкою зігрій...
Ласкою зігрій...

Дівчино Марися,
Щиро пригорнися,
Щиро пригорнися,
Щиро пригорни...
Дівчина Марися,
Тільки не барися...
Тільки не барися...
Тільки не бари...
Рри... рри... ри... ри...

РЕПЛІКА НА РЯДКИ
Бориса Олійника

«І вийдуть по музу
Майбутні поети
На станції...»

Бор. Олійник.

Зійшли на станції «Парнас».
Пішли у ліс по музу,
Аби навчила зримувань
шедевр про кукурудзу.
Шукали музу. Не знайшли.
Побачили Пегаса.
«Оцей нас, певно, вознесе
над кручами Парнасу!»
«Іди, Пегасику, сюди!»
За крила ухопили.
«Ану катай! Ану лети!»
А якщо ні — на мило!
Вйо-вйо! Но-но! Гаття-гаття!
Мо' батога не бачив?»
Пегас всміхається: «Друззя!
Сказались ви неначе?
Вельмишановні віршарі!
Клянусь великим Фебом,
Всіх покатаю вище гір,
але ж порядку треба!

Нехай, хто кращий з вас піт,
 у черзі перший стане.
 Хто посередній, той услід.
 А графоман — останнім.
 «Я — кращий!» — вигукнули враз
 піти-віршомазі.—
 «Я, а не ти!» «Не ти, а я —
 поезії окраса!»
 «Про мене згадував Гончар!»
 «Про мене — Новиченко!»
 «А ти — нездара із нездар!»
 «Хто — я!? А ти — Шевченко?»

 Пегас ширяє угорі.
 Забувши про Пегаса,
 Ще й досі б'ються віршарі
 за місце на Парнасі.

Олександр Підсуха

МІНІВІРШІ ПРО МОВЧАННЯ

«...І стигне мудре слово,
 Настояне на гіркоті мовчань». (Світає світ мені!).
 «Хочу вимовчати слово від серця...» (Вимкни радіо!).
 «Але мовчу. Мовчу задля добра. (Що не кажіть!).

* * *

Настоєний на гіркоті мовчань,
 Мій вірш — горілка з перцем:
 П'янить, гірчить, пече гортань,
 Лоскоче серце.

* * *

Мій вірш — мов спів без слів.
 Сьогодні, вчора, завше
 Вимовчую рядки,
 Мовчання в рот набравши.

* * *

Мовчу задля добра:
 Аби радів читач.
 Мовчання — золото.
 Отож бо я — багач!

* * *

Мовчу вдень і вночі —
 Думками багатію.
 (І критика мовчить.
 Оце вже — я радію!)

ЕФЕКТ ДИСТАНЦІЇ

...І коли стихли ласка і жага, Бальзак раптом побачив на шиї Евеліни те, чого не помічав раніше: сітку дрібних і неприємних зморщок. Холодно й байдуже розглядав він червоні прожилки на щоках і тремтливих ніздрях графині, огидну бородавку на підборідді, темні підкови синців під її очима. Зрозумів, що вже не кохає її, і не здивувався. Підвівся, сунув ноги в сап'янові пантофлі, відійшов на три кроки від канапи. Ще раз поглянув на графиню. Неприємні зморшки і прожилки наче зникли, і Евеліна знову постала перед ним бажаною і чарівно недосяжною.

Бальзак квапливо підбіг до стола і, не сідаючи, почав записувати: «Жінка бальзаківського віку чимсь схожа на телевізійну передачу: щоб вони сподобалися, треба відійти на певну оптимальну відстань. В обох тоді сітка зникає. Я божевільно кохав Евеліну, коли жив за тисячі льє від неї у Парижі. Вона хвилює мене на відстані кількох метрів. Але я зовсім байдужий до неї, сидячи поруч. Ефект дистанції — ось сюжет для філософічного роману!...»

Він не помітив, як графиня, схилившись через його плече, прочитала написане і мовчки вийшла з кімнати.

...Ішов біля стайні. Крик спинив його. В розчинені двері побачив Евеліну, її перекошене злістю лице. Люто шмагала лозиною покоївку Марину. Неприємна несподіванка! Подумав: він сам у всьо-

Натан Рибак.

му винен — своєю байдужістю образив жіночу гордість графині, забув, який це небезпечний вік... Бідна Евеліно! Бідна Марино! Вирішив просити пробачення в обох. Від безсилля рвав на собі гудзики. Вірний хазяйновитий Франсуа, йдучи слідом, розшукував їх у вологій від вечірньої роси траві.

...Бальзак сидів за десятою філіжанкою кави, заглибившись у думки про свій майбутній роман. Десь років через сто його напевно екранізують. Добре, якби це зробив Ренуар або Рене Клер. Режисери — вони трапляються різні: один з невдалого роману ставить шедевр, інший з «Невідомого шедевру» — невдалий фільм...

Микола Руденко

Е Д Е М

«Я бачу Всесвіт як суцільний мозок».

«Що ж він є, коли не згущення силових ліній?»

«Загальна сума випадковостей підпорядкована взаємоборству, що існує між гравітацією і антигравітацією, які несуть у собі Добро і Зло».

«Ми чомусь не довіряємо старовинним переказам. А які ж є підстави для цієї недовіри?...»

(М. Руденко. «Чарівний бумеранг»).

Із щоденника студентки Оксани. 10 травня. Яке щастя, що моє ім'я — Оксана! Вчора на семінарі Микола нарешті освідчився: «Я давно вже мріяв покохати якусь Оксану». І пояснив, що моє ім'я належить до найпрогресивніших у світі. «На наших очах, — додав він, — відбувається плідний процес оксанизації української літератури. Настане час, коли в кожному прозовому творі буде принаймні одна Оксана».

12 травня. Сьогодні на Володимирській гірці Микола несподівано поцілував мене. Потім замислився й сказав загадково: «Що ти є, коли не згущення силових ліній?» Прощаючись біля гуртожитку, поклав мені в руку записку: «Я бачу Всесвіт як суцільний мозок. А ти?» Що б це мало значити?

13 травня. Цілувалася з Миколою на Аскольдовій могилі. Тепер я вже знаю, що в його особі Субстанція пізнає сама себе. Вона ним мислить! Це мене дуже хвилює. Обіцяла Миколі записувати його висловлювання. Чи впораюся з цим відповідальним завданням?

17 травня. Сенсаційна доповідь Миколи на студгуртку — «Фізичні параметри Добра і Зла». Наш

декан — догматик і консерватор — сидів червоний як рак. «Є світло і антисвітло, — говорив Микола, — день і ніч, чорне й біле, любов і ненависть, плюс і мінус, чоловік і жінка, холодна й гаряча вода, війна й мир, літо й зима, мед і гірчиця, сміх і плач, вибух і антивибух, гравітація і антигравітація, які несуть у собі Добро і Зло. А що таке Добро і Зло, як не згущення силових ліній? Отже Добро і Зло — це форми існування енергії, отже в принципі можливий перехід їх в інші енергії, наприклад, в електричну!.. І навпаки. У недалекому майбутньому людство вироблятиме енергію Добра промисловим шляхом — як електрострум або шкарпетки. А енергією Зла можна буде рухати машини...»

Я остаточно переконалася, що Микола — геній...

19 травня. Ніколи не забуду цього вечора в Гідропарку. Між поцілунками Микола популярно роз'яснював мені сенс свого нового відкриття: «Енергія Добра і Зла, — казав він, — не може розподілятися рівномірно по всій Земній кулі. Вона десь поляризується. Тобто на Землі мають існувати полюс Добра і полюс Зла. Безперечно, про місцезнаходження цих полюсів знали старовинні пророки, коли писали про Рай і Пекло. Де вони? Якби наш декан дозволив самодіяльну експедицію...»

20 травня. Записую дуже важливу бесіду Миколи в Пушкінському парку. «Життя кидає нам стільки запитань, — навчав він мене, — що ми не встигаємо відповідати на них. Чи розкрито, наприклад, загадку походження людини від мавпи? Як виник гомосапієнс? Даремно ми не довіряємо старовинним переказам. За біблією перших людей створив

бог Саваоф в Едемі, а Диявол спокусив їх плодами з Древа пізнання. Я переконався, що в цій легенді заховано істину. Ось вона. Едем — аббревіатура: «Експериментальна ділянка експедиції марсіан» (ЕДЕМ). Мета експедиції — перетворити людиноподібну мавпу в розумну людину за образом і подобою марсіан. Засоби — надання піддослідним мавпам (самець Адам, самка Єва) певного обсягу інформації, яка б піднесла їхню свідомість. З цього незаперечно випливає, що Саваоф — не бог, а керівник марсіанської експедиції Сава Офф, а Диявол — марсіанка Дія Вол, його науковий суперник. Як натякає біблія, між Савою Оффом і Дією Вол виник ідейний конфлікт на ґрунті непримиренної боротьби за шляхи розв'язання проблеми олюднювання мавпи. Сава Офф відстоював ідею природної еволюції після надання піддослідним тваринам мінімального інформаційного поштовху. Дія Вол посідала антинаукові лівацькі позиції, демагогічно наполягаючи на тому, щоб мавпам було введено повний обсяг інформації і вони відразу перескочили від тваринного стану до вершин марсіанської культури. Переміг Сава Офф. Дію Вол за самочинні експерименти з Адамом і Євою виключено з складу експедиції і заслано на полюс Зла...»

23 квітня. З острахом показала Миколі свої записи. Він уважно прочитав їх і вдячно потис мені руку. «Колись я використаю все це, щоб написати гарний ромар», — посміхнувся він. «Роман?» — перепитала я. «Ні, саме ромар. Тобто роман-марення. Це нова прогресивна форма романа, яка стає домінуючою в нашу добу науково-технічної революції...»

Іван Сенченко

СОЛОМ'ЯНСЬКІ ІДИЛІЇ

Хвесько Андибер виріс і майже все своє життя прожив на Солом'янці, на Мокрій вулиці. Тепер він пенсіонер, має однокімнатну квартиру з ванною, сміттєпроводом і паровим опаленням на Нивках. Але не забув рідної Солом'янки. Прийде у вихідний на Мокру, вибере собі затишне місце десь на горбку, сяде проти сонечка і так може просидіти до вечора, заздрісно дихаючи смачним солом'янським повітрям. Дивиться на Батієву гору, прислухається до розмов перехожих. Ось троє незнайомих деповських хлопців сіли у холодочку під кущиком, певно, почитати свіжу газетку. Ось понесли з базару важкі кошики Іван Кіндратович і Лукія Семенівна. А ось неспішно іде, закінчивши зміну, Мусій Романович. Зупинився біля пивного кіоску, тисне руку Корнію Давидовичу, а той підносить йому кухоль пива й ділить навпіл тараню... Гарно!

Любить Хвесько Андибер Солом'янку. Справжнього солом'янця він, якщо не хворіє на нежить, пізнає навіть із заплющеними очима. Бо від солом'янського жителя пахне залізницею, депо, капеверзе і чесністю. А у вересні від метких солом'янських жінок, які працюють провідницями на пів-

денних маршрутах, солодко пахне кримським виноградом.

Любить Хвесько Андибер чесні солом'янські звичаї. Раніше Солом'янка свято додержувалася правила: шість днів, хоч перервися, роби, а прийшла неділя — сідай з добрими людьми до чарки. Тепер життя внесло свої корективи в це правило: сідають з добрими людьми не тільки в неділю, а й у суботу...

І кожного разу, завернувши на Мокру вулицю, жадібно вдивляється Хвесько Андибер у мудрий плін солом'янського життя, вслухається в негучні солом'янські новини. Микола Пилинович після смерті Віри Григорівни розписався з Христиною Данилівною й вже другий місяць ходить на роботу поголений і у чистій сорочці, а Петро Антонович провів до свого будиночка газ. Фросю — дочку Гурія Калениковича й Любові Касянівни — кинув чоловік, вона повернулася з Казахстану до батьків, влаштувалася в продмазі на матеріально відповідальній посаді й нещодавно купила собі красиві модні туфлі австрійського виробництва. Платон Іванович виграв у грошово-речову лотерею гітару і вечорами вчиться у сина машиніста Сірка — Дениса грати «Сербіяночку» й «Світить місяць». Єлизавета Хомівна вже не працює в швейній майстерні, її у лютому урочисто проводили на пенсію, але вона така ж статурна жінка, якою її знали й раніше. І відставник-генерал, що цього року побудувався біля садиби Мусія Романовича, дуже уважно поглядає на Єлизавету Хомівну, коли вона проходить мимо вікон його кам'яниці. Мусія Романовича влітку преміювали за ударну працю путівкою

до Місхору. Повернувшись з будинку відпочинку, він розповідав, що сидів там за одним столом з відомим актором Ульяновим, їв навіть той самий борщ, що й він, пив той самий компот...

І здається Хвеськові Андиберу, що й сонце світить над Солом'янкою ласкавіше, ніж над іншими районами нашого міста. І задумав він написати таку об'яву: «Міняю однокімнатну квартиру з ванною, сміттепроводом і паровим опаленням у Нивках на кімнату на Солом'янці. Можна й без ванни і сміттепроводу».

ОЧІ — БОЖІ КОЛОДЯЗИ

Мене зразу не дуже то друкували, бо я не вмів просити. Зайду до редакції, промимрю собі під ніс: «Ось — оповіданнячко» і — навдвори. Доки не завернуть. А завертали не часто — ну й біжи собі, набіжишся...

Тоді навчився. А навчив мене один старий письменник, побачивши як я накивав п'ятами з редакційного кабінету.

— Відмовляють?

— Еге ж ... Коли як.

— Значить, не вмієш просити.

— Соромно ж бо...

— Гм... Соромно. А хіба пишеш гірше від інших?

— Краще.

— Краще? Ого! Як так, то погано тобі житиметься. У-у, скрутно. Гордим завжди погано живеться. Навчись просити. От, к приміру, підійшов ти до кабінету. Чоловік там чи жінка читають щось, тебе ніби не помічають. Підійди ближче, скажи: «Господи поможи в час добрий». Редактор неодмінно здивується, почне дякувати. Отоді й ліпи: «Чи не знайшлося б у вас, дядечку (або тітонько), місця в журналі для моєї новелки?» А сам в очі, в очі дивись! Не дай одвернутися, не дай зринутися, як ото рибі з гачечка... Це перше діло — в очі дивитися... Тоді, брешуть, надрукують!

— А можна просити весело, — знову озвався старий. — Можна так: «Здорові були, писани-небораки,

поетки-кокетки, вовчки-редакторчики! Дим вам з бовдура, крихту на стіл, рясний тираж та густий куліш, щоб спати тепліш!» Ну, а далі вже по ділу...

І став я просити весело.

— Здорові були, братики-редакторчики! — гукаю оптимістично, а у самого поза спиною — мурахи, мурахи.— А чи не знайдеться у вас місця.

І тицькаю в руку оповідання. Редактор весело дивується: «Що за один?»

— Не пойдьоть,— каже по хвилі, зазирнувши в рукопис.— Ось ви пишете: «Ну от нарешті і село. Чорне, похмуре». Чому це наше село похмуре?

— Та війна ж!..

— Хай війна. Але ж у вас і природа ущербна: «А туман — як попіл: сіється та сіється». Або ось: «Бувало на дворі курить, мете...» Ні, так не пойдьоть!..

А я, як навчив старий, дивлюсь йому в очі, в очі. І в моєму погляді він певно читає: «І вам ото не гріх, дядьку?», бо зрештою ніяковіє і вигукує:

— Чого баньки вилупив? Думаєш, такий вже я ідіот? Читач, братику, різний трапляється. Ну, добре вже — надрукуємо. Тільки щоб була мені гарна погода!

Роман Ч у м а к

ГЕЙ-ГЕЙ!..

Скрипіли мажі, погейкували чумаки на воликів. Волики ремигали. Читачі куняли. Виїжджала чумацька валка з села в широкий як степ роман.

І в ту саму ранню пору її величність імператриця Єлизавета, прибравшись у найкращу празничкову зодяганку, входила до покою графа Олексія Розумовського.

Граф сидів на ліжку і обмотував онучою ліву ногу. Почав назувати. Чобіт не налазив.

— І що б то було з вечора дьогтем намастити,— голосно звернувся граф до імператриці.— Геть забучавіли... Бодай тому денщиків повилазило! Еге?

— Еге. Трясця його матері нехай! — лагідно посміхнулася Єлизавета, кокетуючи знанням соковитої мови свого коханого Олексія.

Граф витяг з-під подушки намисто з дукатиків і хрестиків і почепив на білу шию цариці.

— Заробив дещицю,— сказав він, скромно підсмикуючись.

Розчервоніла Єлизавета вдячно поцілувала графа.

— Жалую тебе штофом горілки. Молодець!

Невзбарі лакеї принесли сніданок. Стіл було накрито багато, але без витребеньок. Варене сало, сире сало, салат з галушок і ананасів, на десерт — шампанське і гарбузове насіння.

— А тепер слухай сюди! — сказала графові імператриця по сніданку...

...Поскрипували мажі, ремигали волики, погейкували чумаки. Висока тирса шелестіла, гей-гей!

Було спекотно й волого. Зі сторінок роману скапувала гіркими сльозами вода.

Василь Швeць

МРІЇ

«Не я, хтось інший тут пасе корови»,
«Я знов би хлопцем тут корови пас»,
(«Рідний берег»).

«Він корови додому
З пасовиська жене»,
(«В рідній стороні»).

Я не відаю, нащо
у поети забрів.
Мені рими найкращі —
в ремиганні корів.

Стало тоскно складати
ті рядочки сухі.
Кину вірші писати —
запишусь в пастухи.

...Знов пасу я корови
у привіллі долин.
І радіють діброви:
повернувсь блудний син.

І радіють вербички,
глід, шипшина, чебрець.
І танцюють телички
під сопілку танець.

І я з ними радію,
що я знов молодий.

І лелію надію
на рекордний надій.

...Що є краще на світі
тютюну з кізяка!
Закортить закурити —
вирву з книжки листка —

тануть димом у полі
мої давні пісні...
Чи щаслива та доля
усміхнеться мені?

Ніжно пахне солома...
Гречки пам'ятний дух...

Хай за мене поеми
пише інший пастух!

Василь Швець.

Володимир Яворівський
ПОЦІЛУНКИ, А ЩЕ Й КРАПКИ

«Ми не знали, що до початку шторму залишилося вісім наших поцілунків».
(В. Яворівський).

Вони підраховували, що до Одеси залишилося вісім поцілунків, а до розлуки, либонь, дев'яносто п'ять. І від того в ньому вовтузився туск, що переходив в озліб на плин часу. Годинникове хилитало в каюті розделембувало гудзуваті дрижаки хвильгулавих секунд. Коні часу приквапом бігли, зграсовуючи загакливим цоканням останні шаленні кілометри їхнього кохання.

Його очі облили Соломію з ніг до голови гарячою смолою. Смола розлилася вусибіч лоскотними патьоками й поволеньки загусала на її тілі, начеб не відаючи, куди потекти далі. Соломія неквапом озирнулась — вона вже звикла до такого. На нього глянули два зеленкуваті озерця. Він ще ніколи не дивився їй в очі. Його погляд раніше не піднімався вище її ніг. Розпалений смолянистий погляд шубовснув у збудоражені зеленуваті озерця. Потонув. Остап звомнив: він не умів плавати. Відчайдушно борсаючись, виплив. Удохнув повітря, яке притишено печально пахло Соломіїними парфумами, морем і свіжою фарбою каюти. Побачив опередь — на відстані мрії — береги, затицянні чорними віями, гандрабистими, як дерева, набубнявілі від осінніх мжичок. На березі стояв їхній сільський неохеньба, ганджуватий, схожий на міцно стиснутий кулачок інтелігента, перукар Яків. «По-

топаю!» — навіжено загалакав Остап. Яків скульбачився в дугу, навзнак беркицьнув у воду і навприсядиство поплив до нього... І тут Остап пригадав, що неохеньба помер ще два роки тому. «Невже я потонув? Прощай, Соломіє!..»

— Сім...

Цей задиханий, повний сум'яття і смутку, голос Соломії!..

Він пізнав знайомий трепетний смак солоної осути її губ і розкрив очі.

— Що — сім?

— Сім поцілунків — до Одеси...

Соломія хмільно, з перехватами голосу, плакала і пронизливо реготала.

Остап оговтався. По плечах прокотився гарячий відпар...

Море вобабіч, вусибіч і всюдибіч було моторошно вродливе і солодкаво пахло Соломією. На обрії хупаво даленіла Одеса. До кінця рейсу залишалося три поцілунки з гаком.

ПРО ПОПА ТА ЙОГО СОБАКУ

Остап Вишня. Є ЩЕ ТАКЕ СЕЛО!..

(Фейлетон 1923 року)

Є таке село — Пилипівка.

Може й не Пилипівка, але хай так — Пилипівка... Не в тому річ.

Це таке село, де ще й досі — на шостому році революції! — за наркомздорів'я править баба Палажка, за газету й радіо — баба Параска (з колеґією — тіткою Христею, тіткою Устею й бабкою Секлетою)...

А за агітпропа і наркомосвіти — батюшка Кузька Іжеєсинанебесисущенський. По-вуличному — Довбня.

Про кооперацію чи там контракцію з меліорацією в Пилипівці й не чули.

Школу з громадянської не відбудовано.

Хати-читальні, звісно, теж нема. Бо письменних, не кажу вже про філію «Плуга» — чортма.

Голова сілради й той уміє тільки по-печатному.

По-непечатному, звиняйте, всі вміють...

Е-е-е-е-е-х!!

Ага...

У попа Кузьки:

Дві корови-сименталки. Чотири підсвинки. Три свині. Одна попадя. Қила. Теж одна. Біблія. Кобила з лошам. Грамофон. Руда борода. Курн... Качки... Індики... Мурка...

І ще собака Рябко — був.

Був та загув.

Дуже злий собака, тепер таких нема.

І вдень і вночі чути:

— Гррр! Гррр! Гав! Гав! Гррр!..

Ага...

Отож, чому пилипівчанський піп по-вуличному — Довбня?

Розкажу, — так не повірите!

Приїздить одного разу до Пилипівки повітовий уповноважений переписувати худобу. І, як гадаєте, що робить піп Кузька?

А не вгадаєте!

Хапає довбню і — гуп! Трощить голову Рябкові!

Це значить, щоб запобігти неприємностей від повітової влади за нелояльне Рябкове гарчання й гавкання.

І закопує бідолаху ой, під вишнею, під черешнею...

І ставить хрест з мальованим написом.

А людям бреше: «Скарав Рябка, бо цупив м'ясо...»

Відтоді й приліпилося до попа: Довбня.

Що він там на хресті понаписував, пилипівчани не уторопали: неписьменні ж бо!

А школи в селі й досі нема.

І це на шостому році революції!

Ви гадаєте, воно для того надруковано, щоб ви школу в селі відбудували?

Нічого подібного!

Ви й самі відбудуєте.

Це я написав так собі, між іншим...

«НІМЕЦЬКА ВІВЧАРКА»

(Ненаписаний розділ з автобіографічної повісті)

У вересневе надвечір'я 1943 року оточили ми наддеснянське село Яблунівку. У селі — тиша, жодного собачого писку, бо весь собачий рід винищили окупанти та п'яна поліцайня. Стукаємо в першу хату.

— Чи є в селі німці або поліцаї? — питаю.

— Ні,— каже дядько,— ще зранку дременули, як тільки почули артилерію за Десною.

— Може, якісь зрадники залишились або «німецькі вівчарки» (так тоді народ охрестив жінок, ласкавих до окупантів)?

— Є одна, — відповідає, — Діана. Німці залишили. Живе з попом, сука! Піп її і на вулицю не пускає. Боїться, щоб не прикандичили...

— А попадає що? терпить? — дивуюся.

— Яка попадає? Батюшка вдовий.

Вирішили ми завітати до попа, поговорити з ним і «вівчаркою» відверто, по-партизанському.

Не дуже привітно зустрів нас піп. Був наляканий, дивився чортом.

— Чого стоїш, як одоробло, запрошуй, частуй, бо ж люди з дороги, виголодніли.

— Нема чим пригощати,— розводить руками.— Хоче — вірте, хоче — ні, собака мій зжер усю вечерю...

— Тоді, вражино, кажи свою автобіографію, тільки правду, щоб не накликати на себе халепи.

Піп вочевидь блідне.

Юрій Збанацький.

— Хіба не пізнаєте? — колінкує. — Я ж Завгородній Гаврило Гаврилович — ваш колишній завгосп у райвно.

Пригадую: справді до окупації був у нас такий скромний трудяга — завгосп, вихідець з попівської родини. Запобігливий та улесливий. Ніхто й подумати не міг, що під тією личиною таїлася люта змія.

— Як же ти, громадянине Завгородній, у попи вискочив, та ще й з «німецькою вівчаркою» злигався?

— Бачить бог — з примусу! — клянеться піп. — Винен не я, а моє рознещасне соцпоходження. Сам я, може знаєте, з духовного роду, та певно не відаєте, що один мій дід був «просвітянин», другий — чорносотенець, одна баба — денікінка, друга — махновка, брат — педолог, старша сестра заміжем за художником-формалістом, а молодша страждала на хронічну гикавку. Отож начальник поліції Дрюма вирішив, що з такою анкетною нема мені іншого шляху, як висвятитися в священослужителі. А в душі я ж — войовничий атеїст! Матерія — первинне, дух — вторинне!..

Питаю, чи скаже він завтра те саме своїй пастві в церкві? Хрест цілує, що скаже. Бачу — хлопець метикуватий. І хоч який сумний факт — втрата пильності в райвно, піп-атеїст — це ще не зовсім втрачена для нас людина. Тільки ж нечистий його знає, чню він руку зараз тягне. Може, йому та служба до душі припала. Живе ж гад, з «німецькою вівчаркою»!

— Звідки вона в тебе?

Розповідає: якийсь штурмбанфюрер залишив поранену після бою з партизанами. Оце так пти-

ця! Кажу хлопцям, що ми зараз поквитаємось із зрадницею.

— Де ховається паскуда?

Піп гукає:

— Діано!

І тут сталося неждане. З-під ліжка вилазить велика німецька вівчарка, гарчить на нас, от-от кинеться... Хлопці регочуть.

— Дозвольте, порішу її, — каже один. — Вона ж переконана фашистка!

Чухмарю підборіддя.

— Ні, — вирішую нарешті. — Її ще можна перевиховати.

— А мене? — питає піп з надією.

— А тебе перевиховуватимуть у іншому місці. Поки — живи...

Піп-завгосп поривно змахує сльозу з очей.

Вже через багато років зустрів я того чоловіка. Був у цивільному. Поголений. Розповів, що живе в Чернігові, читає лекції з атеїзму.

— А Діана де?

Екс-піп спохмурнішав.

— Діану я тієї ж ночі потяг до ями. Щоб не цупила вечері. З харчами тоді, самі знаєте, було сутужно.

Федір Маківчук

ЗДОРОВЕНЬКІ БУЛИ!

Священнику Троїцької церкви села Реготуня
Відчепилівського району
Благословенському К. А.

Гарячий перчанський привіт вам, невелимишановний служителю культу Кирику Агафангеловичу!

Дійшли до нас чутки, що ви занепали духом, погано спите, втратили апетит і почали худнути. Усі ваші парафіяни розводять руками: — Що воно за причина?

З вашого дозволу я поясню. Любите ви, люб'язний Кирику Агафангеловичу, думати, аналізувати, узагальнювати. І от одного прекрасного дня, після довгих та глибоких роздумів, аналізів і узагальнень прийшли ви до висновку, що не можете правити храмової відправи, не перехиливши кількох добрячих чарчин «тієї». А що потрібно до добрячої чарчини? Звісно — добряча закуска. Прийшовши до такого глибокого висновку, підмовили ви свого собаку Фалалея порушити заповідь морального кодексу «не укради» — потягнути кільце смаженої ковбаси з чайної, не заплативши за неї й шеляга.

Коли ж обурені колгоспники написали скаргу в райвиконком про незаконні дії вашого собаки, ви, щоб заховати кінці в воду, ухоркали його й захоронили у себе на подвір'ї. Ганьба, дорогий громадянине Благословенський! Чесне перчанське слово, ганьба!

Федір Маківчук.

Потім, голубчику, ви зовсім розперезалися. Перелутавши церковне майно з власною кишенею й зловживаючи своїм службовим становищем, ви, дорогуша, наказали підлеглим вам працівникам парафіяльного апарату — паламареві Книшу Овсію Харитоновичу й дякові Едельману Арону Зеликовичу спорудити з будматеріалів, призначених на ремонт храму, пам'ятник на місці захоронення вашого собаки.

Наче ви не знаєте, що любителям розтягати громадське майно у нас пам'ятників не ставлять! З ними поводяться далеко прозаїчніше. З ними розмовляють у нас в іншому місці.

Від того часу ви й втратили апетит і сон, золотий мій Кирику Агафангеловичу! Усе думаєте, аналізуєте, узагальнюєте: що то буде, якщо загальні збори парафіяльного активу й високе церковне керівництво дізнаються, куди поділися будматеріали?

$$2 \times 2 = ?$$

Олександр Левада

ФАУСТ І ЧЕРНЕЦЬ

Кабінет заслуженого діяча науки й техніки Ярослава (він же Фауст). У кімнаті двоє — Ярослав і робот Механтрон. Згодом з'являється Мефістофель у вигляді ченця.

Ярослав

Збагнувши діалектики закони,
озброєний світоглядом ясным,
оволодівши методом пізнання,
засвоївши критично культурну спадщину минулого,
натхненний передовою ідеєю служіння правді,
звіряючи філософеми практичним досвідом життя,
відкрив я істину, що двічі два — чотири!
Цю істину я подарую людству.
Що скажеш, Механтропе?

Механтрон
(наспівує)

Ма-те-ма-ти-ка, кі-бер-не-ти-ка,
двічі два — вся суть ества...

Входить чернець. Від нього смердить брудною білизною й ідейним маразмом.

Ярослав
(здивовано)

Чого тобі, ченцю, від мене треба?

Чернець
Зречися істини!

Ярослав
(гордо)

Ніколи не зречуся!

Чернець
Кажу тобі — зречися!

Ярослав
(уперто)

Нізащо в світі!
Хай знають всі, що двічі два — чотири!
Що множене і множник помирають,
здобуток породивши.
Бо істина народжується в муках.
І в цьому — таїна буття,
яку розкрив я, мов консервів банку,
ножем пізнання.

Чернець
(гнівно)

Супостате! Розкрив ти божу таїну!
Анафема тобі! Цероз в печінку!
І три інфаркти в серце!

Ярослав
Анафема? Ха-ха! Немає бога...

Чернець
Ні, е!

Ярослав
(авторитетно)

Немає.

Чернець
(благально)

Повір у бога і зречися правди,
І я ім'ям господнім гарантую
твоїй душі путівку в рай по смерті...

Ярослав
Не спокушай, не вийде. Аферисте!
Путівками у рай ти спекулюєш...
Смердить од тебе федеїзмом. Геть!
Он — біг, а он — поріг.

(широко розчиняє двері)
Жени його, мій вірний Механтропе!

Механтроп
Кого, учителю? В кімнаті ти та я.

Ярослав
Тьфу! Щось мені привиділось мерзенне...
(поринає в задуму)

Механтроп
(наспівує)

Оселилася сова
мудрості в квартирі.
Двічі два, двічі два,
двічі два — чотири!..

Завіса.

НАЗИВАЮЧИ Й НЕ НАЗИВАЮЧИ...

«Хто ж став господарем становища, друкувався в журналі? Не буду називати їхніх прізвищ: деякі з них ще живуть...». «Особливо відзначився один... Березневий номер «Плуга» він заповнив на 50 відсотків, а квітневий — на 67». «Кого саме ми застали в рідному гнізді — не скажу. Четверо з нового керівництва, рівно половина, живі-здорові й зараз, отже, навіщо їх дратувати?»

(В. Минко. «Червоний Парнас»).

Вечори були вільні, мене знову почав манити драматургічний Пегас. Але про що писати? Від села я вже відірвався, а до міста ще не пристав.

Звернувся за порадою до «папаші» Пилипенка.

— Спробуйте, хлопче, інсценізувати «Таблицю множення», — порекомендував «папаша». — Така інсценівка нам ой як потрібна для культроботи серед членів місцевих плужанських філій.

Я кліпав очима: про яку «Таблицю множення» він говорить? До того я про неї не чув.

Зустрічаю в Будинку Блакитного Майка Йогансена, розпитую, хто написав «Таблицю множення»?

— Її чомусь завжди друкують без імені автора, — відповідає він. — У всякому разі, не плужанин, не вуспівець і не ваплітянин. Це ж типово функціональний твір! Отже, певно хтось з «Нової генерації» або конструктивістів...

Іду до читальні, прошу «Таблицю». Приносять. О радість! Вона просто зачарувала мене.

Скільки вечорів я просидів, не скажу, може два тижні. (Ой, як тоді швидко писалося!). Перелицював не тільки зміст, а й назву, перехрестивши твір на « $2 \times 2 =$ не 5, а 4!» (Саме ж тоді проголошено

Василь Минко.

бойове гасло «П'ять за чотири!»). У Миколи Куліша «Дев'яносто сім», у Блока «Дванадцять», а у мене хіба ж гірше?! Переписав начисто в новий зошит, прочитав — сподобалося.

Побіг до редакції «Плуга». Не встиг я подати свій зошит, як Панів підписав інсценівку до друку, а присутній тут директор ДВУ — договір на окреме видання. І, повірте мені, негайно витяг з кишені гаманець і видав аванс!

Пішли наші вгору! Хвалитись — гріх, але як не згадати, що мою інсценівку ставили тоді з нечуваним успіхом, чи не в усіх сільбудах. Про неї написав схвальну рецензію сам Коряк, а Щупак, спасибі йому, навіть, не написав нічого. Ой як я радів!

На привеликий жаль, я радів завчасно. Минув рік, і мене вже хрестили: «У контрабандно-пристосовницько-дворушницько-глитайсько-примиренській «п'есі» Минка « $2 \times 2 =$ не 5, а 4!» годі шукати класової боротьби. Він обрав опортуністичний сюжет з дрібнобуржуазної «Таблиці множення», бо йому страшні залізні скреготи робітничих верстатів...» Це були часи, коли до плужанського корита, відіпхнувши старих плужан пропхалися молоді затяті критикбіни. Не назову їхніх прізвищ. Не згадаю навіть того критика, який майже сам заліз у два останні номери «Плуга», окупувавши один на 50, а другий на 67 відсотків. Хай читач пробачить мені, але не скажу й такого: то були № 3 та № 4 за 1932 рік. Сумно про це писати, але наш любий «Плуг» дав тоді сторчка.

Петро Скунець. КАМ'ЯНИЙ ВІК

«Твердію я.
Твердію весь».
(П. Скунець. «Твердість»).

Сміття трималось на воді.
В книжках зміючилась зневіра.
Я вже не знав куди іти.
Забув, що два на два чотири.
А що якщо?

два на два?
п'ять?

А що якщо —
два на два — свічка?
Чи треба істини шукать,
Чи жити просто як смерічка?
Я не жалів своїх долонь
На оплески й ляпасменти.
Гасив й запалював вогонь,
Скидав і ставив монументи.
Я тяжко-важко виростав.
На нервах сумнів перевішав.
Аж гульк! І я твердіти став,
Я — озалізобетонішав.
Ось я заліз на постамент
І мусянджово бронзовію.
У мене тіло — монумент
І твердокам'яная вия.
Такого й критик не зімне.
Стою чавунний мов догмати.
Охочі гризтимуть мене,
Та можуть зуби поламати.

Юрій Алексеевич Івакин

ПЕРЕСМЕШКИ

(На українском языке).

Редактор Ф. Макивчук.

БФ 33738. Зам. 03651. Здано до набору 30.VII.1973 р. Підписано до друку 13.X.1973 р. Тираж 100 150. Формат паперу 70×108¹/₃₂. 1 папер. арк. 2 друк. арк. Обл.-вид. арк. 2,28. Ціна 10 коп.

Орденa Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ, Врест-Литовський проспект, 94.

З бібліотеки
Веніаміна
Еппеля